

VANNBRANSJENS ERFARINGER MED KOMMUNESAMMENSLÅINGER

Onsdag den 8. september av Simen Pedersen (partner i Menon Economics) og May Rostad (Kinei)

Kommunesammenslåinger gjør kommunene mer robuste for å ta igjen etterslepet og løse det kommende behovet i VA-sektoren

- Organiseringen i de nye kommunene er i stor grad sammenfallende med organiseringen som den største kommunen hadde før sammenslåing
- Sammenslåtte kommuner har fått tilgang til et større fagmiljø og mer kompetent personell
- Det er sterke indikasjoner på at de nye kommunene har større muligheter til å rekruttere
- Gebyrene har blitt jevnet ut – men vi kan ikke konkludere med at sammenslåing har bidratt til lavere gebyrer (på kort sikt)
- Det er et potensial for å fokusere mer på å identifisere og realisere de gevinster som er mulig gjort av kommunesammenslåingene

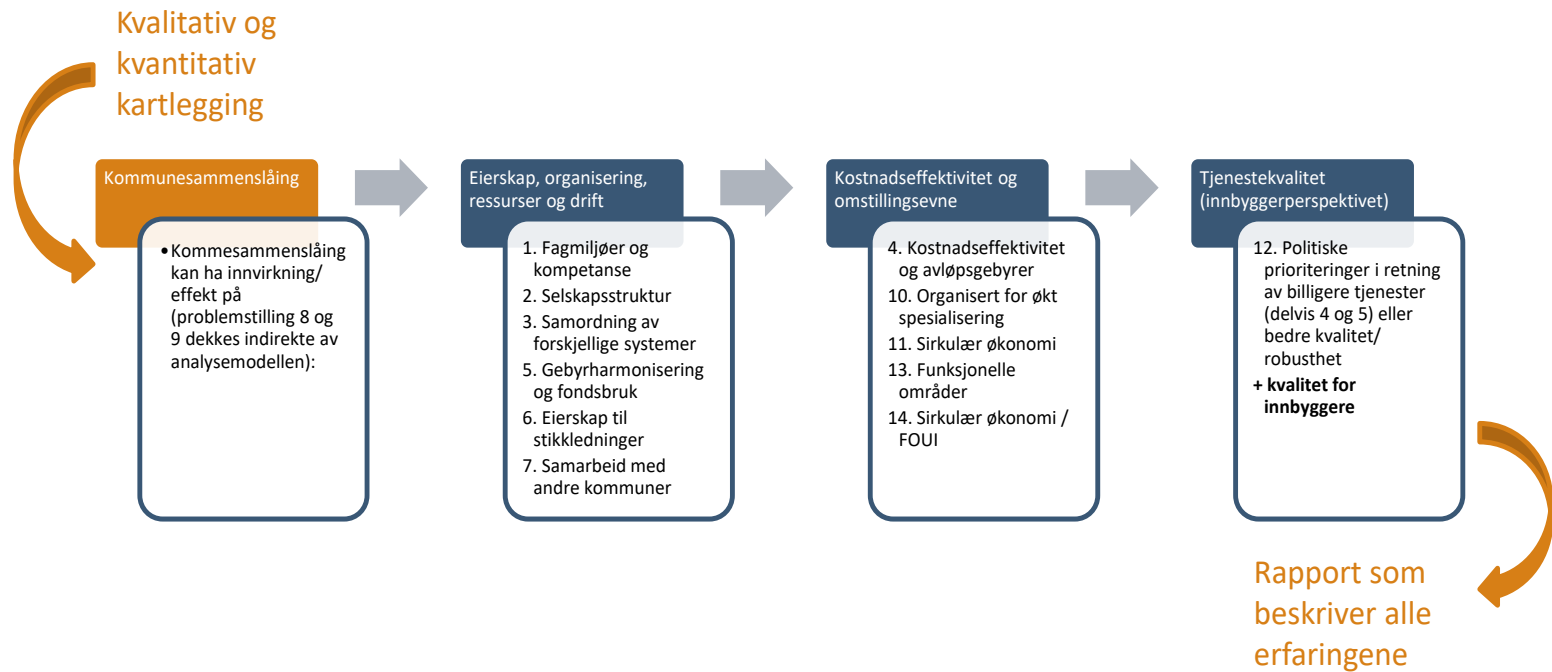

Norsk Vann ønsket mer kunnskap om erfaringene fra kommunereformen

- To hovedproblemstillinger
 - Hvordan har kommunesammenslåinger gjort kommunene mer robuste for pågående og fremtidige utfordringer i VA-sektoren?
 - Hva kan vi høste av erfaringer for videre læring?
- Dypdykk i seks kommunesammenslåinger
- Kvalitativ og kvantitative datainnsamling og analyse

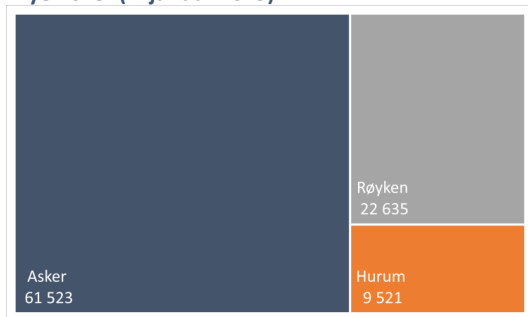
Sammenslått kommune	Tidligere kommuner	Sammenslåingstidspunkt
Nye Asker kommune	- Asker kommune - Hurum kommune - Røyken kommune	1. januar 2020
Indre Østfold kommune	- Askim kommune - Eidsberg kommune - Hobøl kommune - Spydeberg kommune - Trøgstad kommune	1. januar 2020
Nye Narvik kommune	- Narvik kommune - Ballangen kommune - Tysfjord kommune*	1. januar 2020
Nye Sandefjord kommune	- Sandefjord kommune - Andebu kommune - Stokke kommune	1. januar 2017
Sunnfjord kommune	- Førde kommune - Naustdal kommune - Gaular kommune - Jølster kommune	1. januar 2020
Nye Øygarden kommune	- Øygarden kommune - Fjell kommune - Sund kommune	1. januar 2020

Problemstillinger og analysemodell

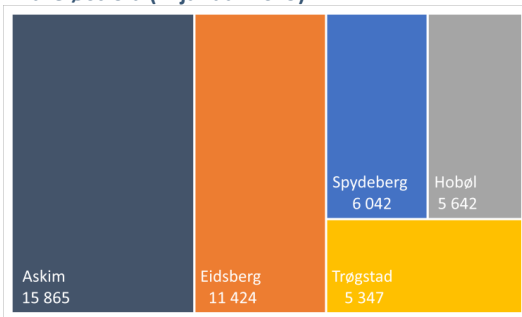

Innbyggertallet mellom de sammenslåtte kommunene varierte mye

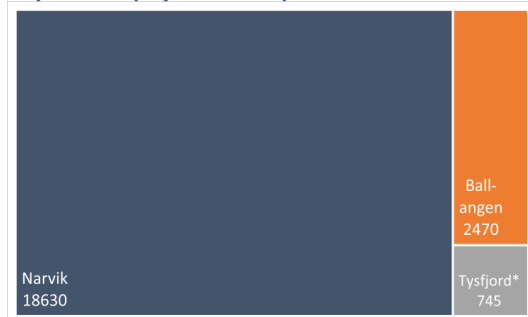
Nye Asker (1. januar 2019)

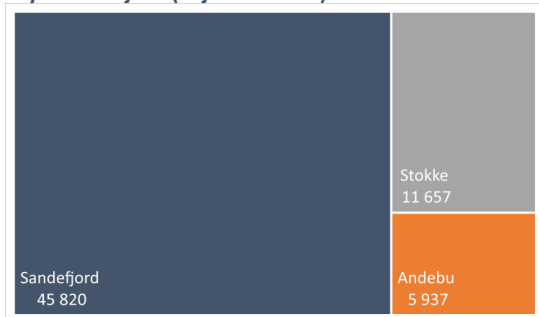
Indre Østfold (1. januar 2019)

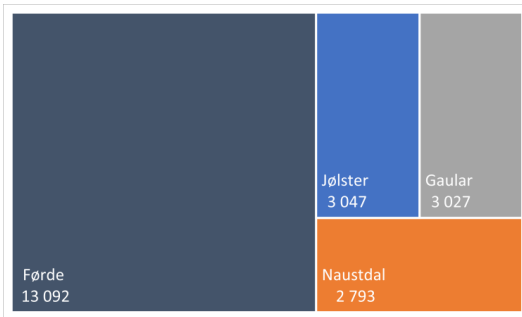
Nye Narvik (1. januar 2019)

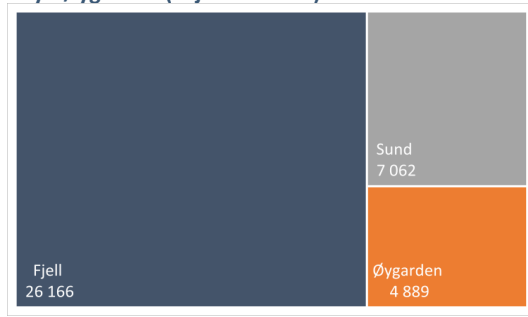
Nye Sandefjord (1. januar 2016)

Sunnfjord (1. januar 2019)

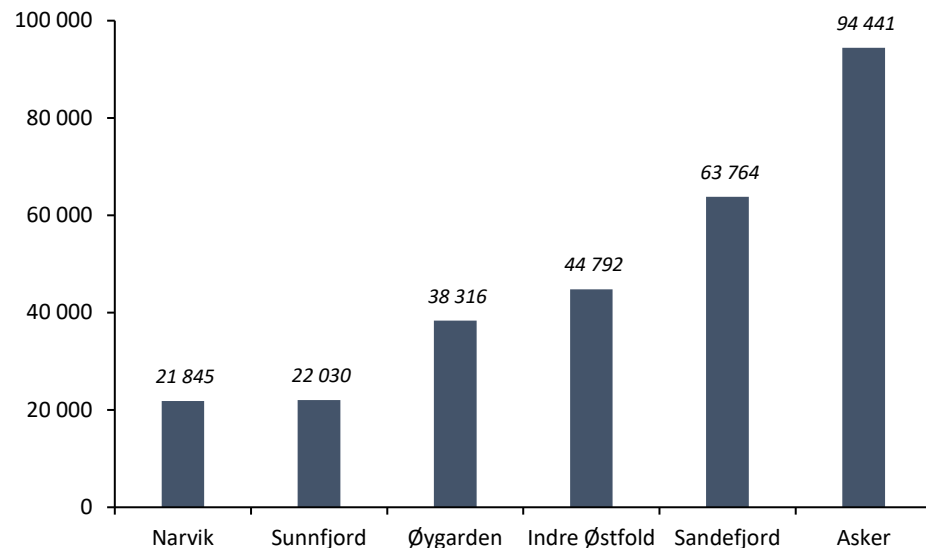
Nye Øygarden (1. januar 2019)

Den største casekommunen er nesten fire ganger så stor som den minste

Alle sammenslåtte kommuner er større enn minstenivået anbefalt av ekspertutvalget (Ekspertutvalg for kommunereformen, 2014)

Innbyggertallet i casekommunene per 1. januar 2020

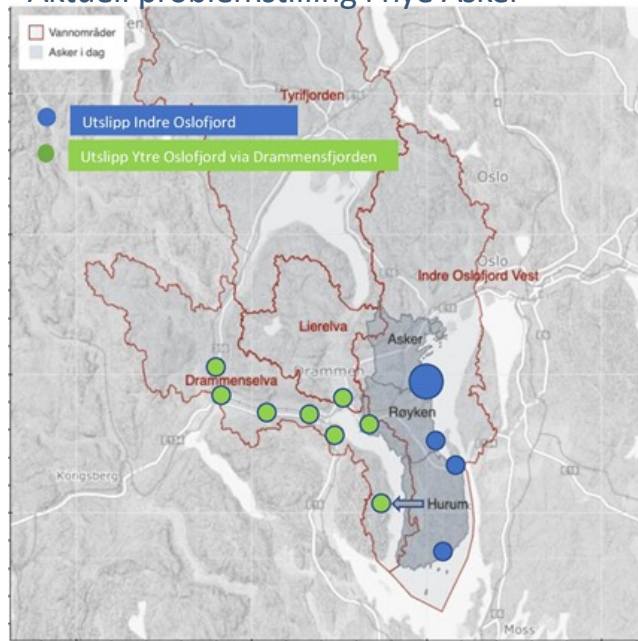

Ulik tilnærming til kommunale selskaper, men organiseringen internt ble i stor grad styrt av hvordan den største kommunen gjorde det

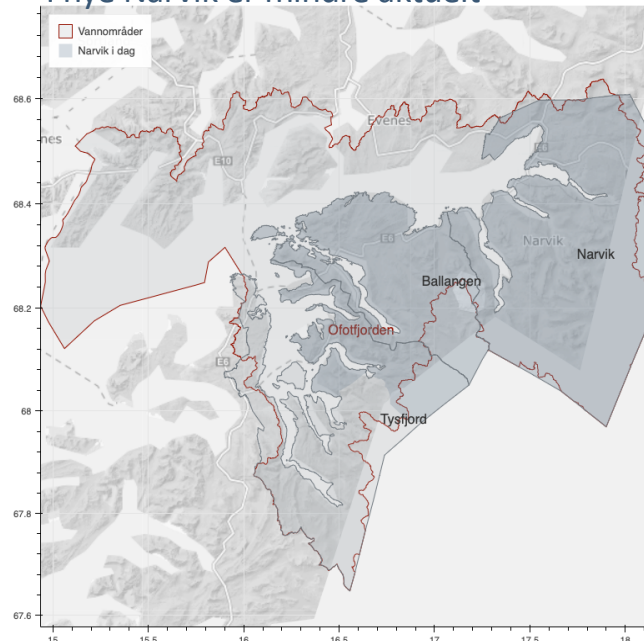
- Kommuner som har løst VA-oppgavene gjennom kommunale selskaper tvang frem et valg om den nye kommunen skal løse oppgavene i egen organisasjon eller ikke – utfallet er ikke entydig
 - Nye Asker trakk seg fra VIVA IKS
 - Narvik Vann ble videreført
 - Øygarden valgte å organisere all sin VA-virksomhet sammen med renovasjon i ØyVAR AS (tidl. FjellVAR AS)
- Sammenslåingene ble benyttet til å omorganisere
 - I nye Asker er VA organisert som egen enhet, ikke i en tverrfaglig kommunalteknisk etat som tidligere
 - Sandefjord benyttet sammenslåingen til å gjennomføre en større reorganiseringsprosess som innebar å ha færre mellomledere
 - Indre Østfold, som innebar sammenslåing av fem relativt like store kommuner, ga grunnlag for å gi VA en større plass i organisasjonskartet

Kommunesammenslåingen fjerner barrierer for effektivisering, men fortsatt behov for interkommunalt samarbeid

Aktuell problemstilling i nye Asker

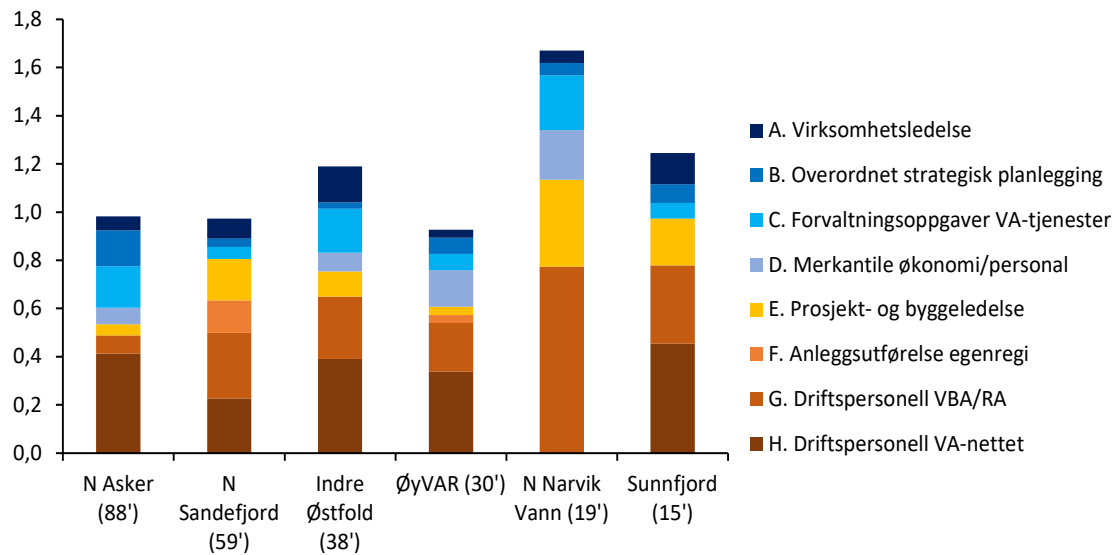
I nye Narvik er mindre aktuelt

Fagmiljø og kompetanseprofil

- Den strategiske kjernekompetanse er styrket
- ABCD-kompetansen er viktig for tjenesteutviklingen
- E-kompetansen er viktig for gjennomføringsevne investeringer
- GH fagmiljøet blir stort nok for nødvendig spesialisering på drift og vedlikehold
- Fagmiljø som er stort/-spesialisert nok er viktig for rekruttering

Antall VA-årsverk per 1000-innbygger

Tjenestekvalitet

- Var dårligere i de små kommunene enn i de større
- Eks. Sunnfjord kommune:

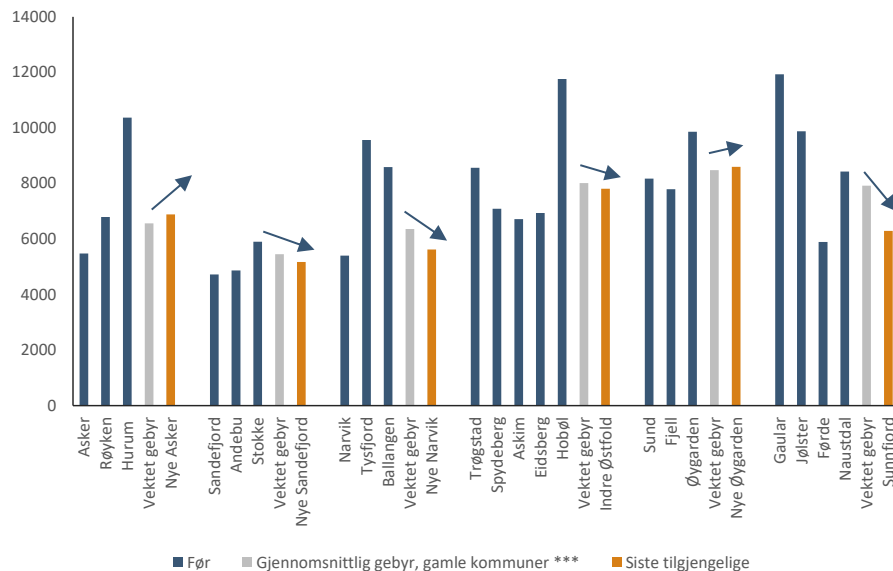
Kommunale vannverk	Enhet	Førde	Sande	Bygstad	Viksdalen	Vassenden	Skei	Naustdal	Vevring	Sunnfjord kommune
Eierkommune før sammenslåing	Kommune	Førde	Gaular	Gaular	Gaular	Jølster	Jølster	Naustdal	Naustdal	
Personer tilknyttet kommunal vannforsyning	Personer	10 638	800	633	46	900	720	1 581	10	15 328
Tilknytningstetthet til kommunalt nett	Person/km ledning	108	134	35	12	21	65	96	147	91
Standard på tjenesten										
Andel personer som får hyg.betryggende drikkevann	% av pers.tilkn.	100	100	0	0	0	100	0	0	79
Vurdering IE	Vurdering	God	God	God	God	God	God	God	God	God
Vurdering E-coli	Vurdering	God	God	God	God	God	God	God	God	God
Vurdering hygieniske barrierer	Vurdering	God	God	Mangelfull	Mangelfull	Mangelfull	God	Mangelfull	Mangelfull	Mangelfull
Vurdering pH	Vurdering	God	God	God	Mangelfull	Dårlig	Dårlig	God	God	Mangelfull
Vurdering farge	Vurdering	God	God	God	God	God	God	God	God	God
Vurdering alternativ forsyning	Vurdering	God	Ikke krav	Ikke krav	Ikke krav	Ikke krav	Ikke krav	Mangelfull	Ikke krav	Mangelfull
Leveringsstabilitet	Vurdering	God	God	God	God	God	God	Dårlig	God	Mangelfull
Ledningsnettets funksjon	Vurdering	Mangelfull	Mangelfull	God	God	Mangelfull	Mangelfull	Mangelfull	God	Mangelfull
Bærekraftig produksjon										
Vanntap i ledningsnettet (inkl.stikkl.), snitt tre år ¹	% av vannlev.	36	23	15	15	23	23	45	45	33
Avbrudd i trykkvannsforsyningen totalt	Timer/pers.pr.år	0,20	0,01	0,02	0	0,01	0,01	0,03	0	0,14
Ledningsfornyelse i snitt siste tre år	% av nettet	0,51	12	1,66	0	0	0	0	0	0,84

1) Vanntap for hvert vannverk er data rapportert til Mattilsynet i 2019, KOSTRA 2020.

Selvkostfondene er satt til null og gebyrene er harmonisert - effekten på gebyrsatsene er ikke entydig

- Kommunene har i stor grad forsøkt å få selvkostfond til null før sammenslåing
- Gebyrmodell og –satser er i stor grad harmonisert i de nye kommunene
- Gebyrene har gått ned i fire av seks kommuner

Årsgebyr per husstand for vann- og avløp før sammenslåingsåret og siste tilgjengelige data, 2020-kroner

Det er et potensial for å fokusere mer på å identifisere og realisere de gevinster som er muliggjort av kommunesammenslåingene

- Sammenslåinger utløser muligheter til å få til mer enn kommunene fikk til hver for seg
- Mulighetene realiserer ikke seg selv
- Selv om alle kommuner er i gang med å utarbeide nye hovedplaner, erkjenner de fleste vi har snakket at man kunne vært mer bevisste på hvilke gevinster som kan hentes ut

Det er imidlertid ikke for seint, koronasituasjonen har satt mange prosesser på vent – og det er fullt mulig å sette i gang prosjekter for å identifisere, planlegge uthenting av og realisere gevinster!

Rapporten går også i dybden på flere andre temaer

- Planlegging av drift, vedlikehold og investeringer
- Harmonisering av arbeidskultur og arbeidsprosesser
- Eierskap til stikkledninger
- Innovasjon og omstillingsevne
- Kostnadseffektivitet

Kommunesammenslåinger gjør kommunene mer robuste løse VA-oppgavene på en kostnadseffektiv og bærekraftig måte

Erfaringer fra de seks casekommunene indikerer at sammenslåinger bidrar til:

- At VA-sektoren ofte får en tydeligere plass
- At flere kommuner tar del i større fagmiljø
- At det er lettere å beholde og rekruttere kompetanse
- **Større forutsetninger for å finne mer kostnadseffektive og bærekraftige løsninger for tjenester med god kvalitet**

